

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

«Vissza a Kereszthez.»

Irta: *Ember Károly.*

Samassa biboros-érsek vizkeresztí pásztor-levelében így szól híveihez:

A szabadon hirdetett téveszméknek áradatában s a vallástalanságnak napról-napra sokasodó fortélyos mesterkedései közt, melyek a haladás jelszava s az álboldogulás örve alatt az embereket Istentől elszakítani törekednek, nem esoda, ha az aggodalomtól remegő lélekkel gondolunk a szinte végveszedelemmel fenyegető közállapotokra.

Kezdet óta annyi és oly adaz ostromtűzet kiállott egyházunkat e vészes időkben ellenei részéről oly támadások érik, mintha csak a sokszázados gyűlölködés s a forrpontra hevült ártó szándék harcöntő ütközetét készülné megvívni.

Vakmerőbb és féktelenebb manapság a harc az egyház s maga Isten ellen, mint valaha.

Jól ismerjük azt a minden katolikus ügy ellen dúló haborút, mely Krisztus keresztjének józan tanítást nem tűrő, alattomos társaságokba tömörült ellenségeitől indul ki és szíttatik szüntelen; akik káromolják azt, amit nem tudnak, valogatás nélküli gonosz eszközökkel a hitnek s a társadalomnak alapjait ingatják, az elméket és szíveket romboló téveszmékkel megtöltik s a katolikus vallástól elidegeníteni szüntelen fáradoznak. Nem szűnnek ravasz cselofogásokkal és halomra gyártott valótlanosságokkal régi s a multak nagy szellemei által ismételtlen semmivé tett tevélyek szüleményeit a feledésből előránítani s új ámitó formában világszerte mint ujakat hinteni szét.

S ez új áramlatok lázát nagyban éleszti a fékezetlen sajtószabadság, találóbban szabatosság. Krisztus egyházát ragalmakkal illetik, gyűlöletessé tenni iparkodnak s vészthozó tanokkal mérgezik az elméket.

Megértették, hogy a naponkint megjelenő hírlapok szándékaik érlelésére a legjobb eszközök, mert a tévtanok mérge, ismételt sűrű adagokban, legbiztosabban fertőzi meg a lelket s hogy

a fékezetlen vágyak ébresztése, az érzékek ingerlése által leghamarább romlik meg a szív.

E módszerükkel aztán meghamisítják az embereknek a létező dolgok felől való ismereteit, kielégíthetetlen vágyakozásokat és élvezethajszát keltenek, a vallásos és társadalmi rendet fölforgatják s az igazságnak, jognak, tisztességnek, valamint a vallásnak eszméjét a lelkekben kioltják.

Majd ezeket mondja: Az emberi nem üdvére Isten által alkotott valláserkölesi magasabb világrendnek kettős alapja van; látható és láthatatlan: az idő és örökkévalóság; véges és végtelen: a test és lélek; természetes és ami a természet fölött van: a kegyelem és szabadakarat.

Elleneink azonban az istenit a világrendből kizárni törekednek.

Vakmerően vitatják, hogy az emberi elme, mely az Istentől teljesen független, az igazságnak és a hamisságnak, a jónak és rossznak egyedüli illetékes ítélő bírása és hogy az emberi ész egyedüli törvénye önmagának, természetes képességei által pedig elég arra, hogy az emberiség boldogulása kizáróan csak rajta forduljon meg.

A tekintélyről és jogról pedig azt a téves vélelmenyt vallják, hogy a tekintély csupán csak anyagi erők számszerű összessége, a jog pedig csak bevégzett anyagi tényekben áll. Nem is ismernek el más erőt, mint anyagit. Hirdetik továbbá, hogy a tulajdon egyedül a nép kényekedvétől függ, amit az tetszése szerint bármikor ismét visszavonhat és visszavonván, megszüntetné a rablást, lopást és erőszakot. Irigykedő gyűlöléssel s leplezetlenül támadják azért meg a természet törvényével szentesített tulajdonjogot is, vétkes szerzeménynek állítván mindazt, ami törvényes öröklésből vagy adományozásból ered, ami szellemi vagy testi munka, avagy önmegtartó takarékos életmód gyümölcse.

Azt mondják, hogy mindaz, ami a helyes életrendre, az igazság érvényrejutására s az erkölcsi tökély elérésére vezet, önként ered az ember s az egész emberiség természetéből.

Nincs is azért szükség sem természetes, sem természetfölötti kinyilatkoztatásra, isteni törvényre, a törvénynek isteni szentesítésére.

Innen aztán új erkölcsszabály, új igazság, új politika, új nemzetközi jog, a társadalom s az egész világ új rendje áll elő, melynél mi sem lehet üdvösebb, mi sem kívánatosabb; mert ez úton a valahára felszabadult, öntudatra ébredt s maga urává lett emberiség az őt megillető és természetének megfelelő tökély felé méltó önerzettel haladhat s azt kielégülten el is érheti.

Ezeket a tanokat hirdetik nyíltan, e tanok hangzanak, sokak tapsaiból kísérvé, a politikai szöszékekről — vajha ne a tanszékekről is! — merész irányzatú népies könyvekben, folyóiratokban s főleg a napilapokban; ezekre oktatják a tanulóifjúságot és a néptömegeket, mint igazi és gyakorlati tudományra, mely a tiszta embernek valódi kinyomata.

Midőn ez albölesek a társadalmi haladás követelményeül tüntetik föl, hogy a társadalom Isten és az ő törvényei kizárással önmaga szervezze és kormányozza magát, alaássak a társadalmi rend alapját s a teljes fölöstást készítik elő. Mert Istent és az ő törvényeit kizárva, az ember, veleszületett méltóságától és becsétől fosztatván meg, mesterien összealkotott gépezetté süllyed. Nem csoda aztán, ha a túlvilág minden reménye nélkül csak egy vezérelvet ismer: az önérdéket; a kötelességeknek csak egy mértékét: az aljas birvagytat s mert ez sem nem csillapítható, sem teljesen ki nem elégíthető, a legnagyobb visszaélésekre hajtja azokat, kiket csabjaival feltűzelt.

Innét a kommunizmus, a nemzetközi radikalizmus, a nihilizmus, e barbár szók, a társadalom e sötét szörnyei és már-már sírásói. Nem marad már érintetlenül, nem megingatlanul semmi, amit az isteni és emberi törvények a polgárság javára, a társadalom biztosságára, az élet nyugalma és boldogságára létesítettek.

Sok baj nyomaszt, sok seb éget: vajjon lesz-e mindezekre gyógyír?

Igy folytatja tovább bölcs intelmeit az ősz főpásztor, hogy a társadalom élő lelkiismeretét főirazza, hogy világosságot gyujtson, melynek fényével bevilágítsa a szívek legrejtettebb helyeit és odavezesse az eltévedt, a megbotlott és félrevezetett elméket és szíveket az örök igazságok tiszta és üde forrásához: Krisztus keresztségéhez. «Mert ha idejekorán rá nem léptek a megtérés egyenes ösvényére, vissza a Kereszthez, melynek lábainál egykor meglegedettek tudatok lenni, meghasonlástokba erkölcsileg és anyagilag belepusztul az emberiség.»

Ime egypár gyöngyszem a bámulatos éleslátású főpap intelméből. Főképen hozzánk szólának ezek, nevelőkhöz, akik nem fogyó lelkesedéssel a legzsengőbb korú gyermekcseregnek osztjuk a nevelés áldásait.

Győzzenek meg ezek az intelmek arról, hogy csak a kereszttel diszitett iskola falai között, a kereszttől forrásából merített igazságok és élő hit erejével tarthatjuk a Keresztnek a jövő társadalmat alkotó fiatal generációt.

Krisztus, a legnagyobb Tanító példája mu-

tatja meg számunkra a nevelésnek és oktatásnak azt a kipróbált útját, melyen haladva, gyógyírt adhatunk társadalmunk betegségeire. Ezen az úton haladva nevelhetünk a hazának hitében és hazaszeretetében erős, munkás, takarékos, jellemes nemzedéket. S ma, midőn a magyar tanítói társadalom kebelében is fel-feltűnnek azok a betegségek, amelyekre a biboros mesteri ítélete rámutat, nekünk, kath tanítóknak — erőnk tudatában — bátran és nyíltan harcélbe kell állani, hogy a kereszttel győzelme biztosítható legyen. Ne új szervezkedésről elmélkedjünk, hanem egyházunk szellemében alkotott és már működő egyesületeinkben siessen kiki kötelessége szerint, lelkesedésének mennyei tüzével munkába vinni lelkének minden tehetségét. Erre intenek, erre ösztönöznek a biboros főpásztor apostoli intelmei. Kövessük azokat. Vissza a Kereszthez!

A keresztény szocializmus úttörői.

John Ruskin. (1819—1900.)

Irta: *G. Gesswein Sándor dr.*

Abban a nemes törekvésben, mely Angolországban a múlt század első felében kifejlődött tömegpauperizmust gyógyítani és a szociális fejlődésbe az etikai irányt belevinni iparkodott, két nemeslelkű és fenkölt gondolkozású férfiú, Carlyle és Ruskin vitte a vezérszerepet.

Sokan e két férfiúnak tevékenységét és egymáshoz való viszonyát összehasonlítják Illés és Elizeus prófétákéval. És a hasonlatot elég találónak mondhatjuk. Ruskint tényleg Carlyle szellemének befolyása vezette az esztétikai térről át a szociálreformatori működésre. De míg Carlyle lelke a társadalmi igazságtalanságok láttára mintegy nemes bosszura hevül s ennek tisztító tüzével porrá akarná égetni a klasszikus nemzetgazdaság salakját, addig a finomlelkű Ruskin harmónikus szívének melegével akarja felolvasztani a közönyösség jégkergét. Az egyik az Ur haragját tomboló szélvészben látja jönni, a másik az Ur szeretetét a zefir szárnyain érzi közeledni.

Szóval Ruskin is beállott társnak ahhoz a kised és elszánt csoporthoz, mely mint Carlyle mondja, nem törődve az angol society közvéleményének gúnyos és dölyfös megvetésével, sőt később adáz támadásaival s vissza nem riadva a munkásosztály bizalmatlanságától, sajkájával kikötött annak a rengeteg kiterjedésű sötét országnak a partjain, mely a tudatlanság és nyomoruság eleven káoszának a hazája.

Midőn Maurice 1854-ben a londoni Cityben megalakította az ő munkásegyletét, a megnyitó ünnepség alkalmával Ruskinnak egy füzetet osztották zét a gótika lényegéről! Így akarták ők az esztétikai és történelmi érzék pedagógiai hatását a nép szellemi nivójának emelésére felhasználni. Igaz ugyan, hogy ezzel nem lehet éhes gyomrokat megtölteni, de nemcsak kenyérből él az ember és ha lelkét a föld porából főlemel-

jük, ezáltal erőt is adunk neki, hogy a földi lét nyomorúságát leküzdhesse. Így jutott Ruskin először direkt összeköttetésbe a szociális kérdéssel és a proletáriátussal. Maurice intézetében a milliomos Ruskin a munkásproletároknak rajzolási és népszerű esztétikai előadásokat tartott. Carlyle-lal Ruskin már előbb ismerkedett meg s a köztük kifejlődött barátságának alapja az a szellemi rokonság volt, mely e két nagy gondolkozót egybekapcsolta. Szociális gondolkozás nyomát Ruskin korábbi műveiben is találunk s így nevezetesen a „Venecia kövei”-ben. Ez tette ezt a könyvet Carlyle előtt is oly kedvessé, bár ő előtte a művészettörténelem különben idegen terület volt. Viszont Carlyle művei oly hatással voltak Ruskinra, hogy — miként maga mondja — akaratan kívül is Carlyle kifejezései jöttek tolla hegyére. Így lett a csendes magányban dolgozó tudósból a közélet embere. Ruskin maga írja le azt a szellemi tusát, mellyel ez a belső krízis járt. «Egyik oldalról a csendes tanulmányok vágya hívogat, a másiktól pedig azt a hangos szót hallom, mellyel a társadalmi igazságtalanságok bosszuért és az emberi nyomorúság segítségért kiált» Ez az utóbbi hívás készítette őt szociálpolitikai műveinek megírására, minők különösen: *Unto this last* (1860.) *Munera Pulveris* (1862—3.) *Time and Tide* (1867.), *Fors Clavigera* (1872—84.) A velencei gótikának forrása — így ír Ruskin már Venecia köveiben — a tiszta hit és a családi erény. Minden művészet felvirágzása onnan származik, hogy az emberek munkájukba beleviszik a lelküket. A modern élet izléstelenségét és stílnélküliségét a gyárilék-nélkülisége hozta létre, ez szorította ki a bár tökéletlenebb vagy primitívebb kézi munkát, amelybe azonban az egyéniség szubjektív érzelmeit belevitte. De a munka e gépiességének még behatóbb következményei is vannak, amelyek még rosszabbak mint a szociális nyomorúság. A munkások elégedetlensége nem származik éppen csak a rossz táplálkozásból, hanem onnan, mert nincs semmi örömük abban a munkában, mellyel kenyerüket keresik. Azért vélik azt, hogy egyedül csak a birtoklás az, ami az embernek örömet szerez. Nem az bántja őket, hogy a magasabb osztályok lenéznek, hanem nem tudják elviselni a saját megalázásukat, mert meg van az a homályos tudatuk, hogy az a munka, amelyet ők végeznek, az emberi méltóság alatt levő. A középkori jobbágy e tekintetben jobban érezte magát, ő az asóját, ökreinek jármát épp úgy díszítette fel, mint a lovag fegyverzetét s a városi polgárok lakásaikat vagy dombjuk homlokzatát. De a mai nap munkása egy gép részévé válik.

A szociálreform céljából meg kell változni a kereskedő, munkaadó és a munkás közötti viszonyoknak, melyet a manchesteri merkantil szellem teljesen megrontott. Ez a szellem a kapitalista osztályokba egészen ferde erkölcsi nézeteket hozott, olyan nézeteket, melyek ezt az osztályt minden erkölcsi felelősségtől fölmentették. Ruskin beható éleslátással vizsgálja ezt a szociale-

kai jelenséget, mely a kapitalista osztályok pszichológiáját jellemzi s azoknak közbecsülését leszállítja. A kereskedő és nagyiparos — így szól Ruskin — azt a jogot vindikálják maguknak, hogy hivatásukban a gazdasági haszon elvét minden egyéb tekintet fölé helyezték. Egy hajó kapitányától mindenki elvárja azt, hogy veszedelem idején a saját életét kevesebbre becsülje, mint a legutolsó matrózét, ugyanez áll a katonatisztról. De egy kereskedőnek vagy egy gyárosnak sem jut eszébe az, hogy a kedvezőtlen konjunkturák sulyát személyzetével megossa; ellenkezőleg, ő ilyenkor semmi skrupulust nem csinál magának, ha munkásainak egy részét elbocsátja és az éhenhalás veszedelmének kiteszi. A mi kultúránk — így folytatja Ruskin — csak akkor emelkedhetik kellő nivóra, ha a gazdasági élet vezetőit ugyanazoknak a szocialeitkai elveknek a megtartására szorítjuk, amelyeket a liberális hivatások körében kötelezőknek tartunk. A kereskedőnél is épp úgy, mint az orvosnál vagy katonatisztnél, nem szabad a nyereséghaszon principiumának az egyedüli mértékadó irányítónak lennie az ő cselekvésében. A jelenlegi nemzeti nyomorúságból csak az szabadíthat meg bennünket, ha akad egy-két erős és határozott lélek, aki ezeket a megromlott gazdasági elveket a közvéleményből kiküszöböli. Ilyen elv volt pl. eddig az, hogy a munkaadó az ő követeléseit a munkással szemben addig a mértékig felszólíthatja, ameddig csak bírja, anélkül, hogy a kevesebbet követelő versenytárs karjaiba kergetné. Azt mondják, hogy ily módon lehet a munkásból a munkának legnagyobb részét kipréselni... Ez helyes lenne — mondja Ruskin — ha a munkás gép volna, amelyet csakis a gőz, elektromosság vagy más valami természeti erő hoz mozgásba. De minthogy a munkás olyan gépezet, amelyet a lélek indulatai hoznak mozgásba, ez a figyelembe nem vett erő — mint ismeretlen tényező — fölborítja a nemzetgazdászok összes egyenleteit.

Ruskin e lesújtó fejtegetései akkor Angolországban — ahol a manchester-iskola dogmatizmusa volt az uralkodó — kimondhatatlan megdöbbenést hoztak létre. Ruskin egyik értekezését, mely a Thakeray szerkesztette *Review*-ban látott napvilágot, nem volt szabad tovább folytatnia.

Ruskin nemzetgazdászati felfogásának egyik sarkpontja az az értékelmélet, melyet ő a manchester-iskola materialisztikus iskolájával szemben fölállított. Ő is ugyanazokat a keresztény etikai szempontokat szögezi le, mint Carlyle, csak hogy következtetései bevezetésében az esztétikai motívumoknak is nagy szerepe jut. S bár Ruskin fejtegetéseit akkor felháborodással fogadták, azok lassan-lassan az angol köztudatba átmentek s ennek köszönhető, mint Shaw Bernard is elismeri, hogy Angolország munkásai között a Marx-féle értékelmélet nem tudott gyökeret verni s hogy Angolországban nem állították föl az osztályharc dogmáját, amely két táborba

sorakoztatja azokat, kiknek közös érdekeik vannak. Carlyle mellett Ruskiné a főérdem, hogy az angol szocializmus — bármily megnyilatkozásban — sohasem nélkülözi teljesen a keresztény elemeket. Innen van aztán, hogy a szociális érzés, szociális tevékenység Angolországban idejekorán fashionable, gentlemanlike kötelesség lett, míg nálunk még mindig excentrikus passzióknak vagy számító üzérkedésnek tekintik.

Ruskin értékelmélete szintén, mint Carlyle-é, abból a tételből indul ki, hogy az élet legnagyobb javai értéküket önmagukban rejtik, azért az teljesen független a kínálat és kereslet elvétől s attól, vajjon az emberek a dolgokat igazi értékük szerint meg tudják-e becsülni vagy nem. Különösen a Murner Pulveris című művében adja ennek a tételnek esztétikai motiválását. «A Senola di San Rocco csarnokában a sópárákkal telített tengeri szeláram egy foszladozó vászondarabot lengetett, melyre Tintoretto gyors ecsetje színekben gazdag vázlatokat varázsolt s amely műremek gondozásával senki sem törődött, mert Velence nem volt elég gazdag ahhoz, hogy az osztrák golyóktól átlukgatott falait megreparálja. Ugyanabban az időben Páris legélénkebb utcáin tarka-barka — kissé sikamlós tárgyai — könyvmatokat árúsítanak. Előállításuk jelentékeny költségbe kerül, de a kereslet még sokkal nagyobb volt, mint a kínálat. Ha már most csak a külső körülmények, a ráfordított munka és a kereslet határoznák meg a dolgok értékét, akkor ezek a gondosan kidolgozott könyvmatok nagyobb értéket képviselnének, mint Tintoretto festménye. És mégis Páris ezzel a művel nem lett gazdagabb, sőt ellenkezőleg, éppen a ráfordított munka arányához képest az abszolút szegénység nivója alá süllyedt. Amit a párisi commune ezen a réven zsebrerakott, azok nemcsak hamis javak, hanem egyenesen minusz értékek, teherszámlák voltak (már tudniillik etikai és esztétikai szempontból). Míg ellenben a velencei mennyezetfestmény, fakuló színei dacára is abszolút és megbecsülhetetlen értékét megtartotta, bár a velenceiek annyira sem tudták megbecsülni annak a jelentőségét, hogy a fölötté levő tetőt kijavították volna.» Hogy hasznos s így igazán értékes dolgokat termeljünk és ezek által a nemzeti jólétet emeljük, ahhoz két dolog szükséges. A termelőképesség és a termékek kellő értékelése. Így a jó értékűt annak, aki nem tud nyargalni, a kép nem bír értékkel annak számára, aki nem lát s a magasabb jók csak azok számára bírnak értékkel, akik azok megértésére kellő képességgel bírnak. Így tehát a nemzeti vagyon és jólét mértéke nem a tökekészlet és nem a termelés mennyisége, hanem az, hogy miként és mily irányban tudnak az emberek a javakkal élni.

Ruskin a középkor alapos ismerője és bámuloja a középkori munkásszervezeteknek, a gildoknak korszerű felújítását sürgette. Míg a múltban a szövetkezeteket öntudatlanul a természetes

viszonyok szülte szükségszerűség hozta létre, a jövőben céltudatosan, etikai szempontok szerint kell azokat megalapítani. A jövő társadalmának ideális kialakulását Ruskin Plató szemével nézi. Ruskin szociális ideológiája sok tekintetben a Plató respublikájának visszatükrözése. Ruskin — miként a görög bölc — szükségét látja egy vezető osztálynak, a jók arisztokráciájának. Ez a nemesség annyi földbirtokkal legyen megáldva, hogy előkelő s a művelődést fejlesztő életét folytathassa. Birtokain, melyek a nagyközönség számára mindig hozzáférhetőek legyenek, tárja ki a népnek a természet szépségeit és legyen mestere a helyes gazdálkodásnak, mintaképe a boldog falusi életnek. A nemes ember point d'honneur-jével nem egyezik az meg, hogy birtoka után haszonbéreket szedjen. Tulajdonképeni bérbeadó csak maga az állam legyen, amelyet Ruskin az összes földbirtok tulajdonosának tekint. A bérlők a földet állami fölügyelet és a helyi mágnások vezetése alatt műveljék. Hasonlóképpen képzei el ő a nagyipar és kereskedelem szervezését. A gyárakat és műhelyeket a különféle termékek előállítására és elárúsítására az állam vezetése mellett kooperatív, azaz szövetkezeti szempontok szerint kell felállítani.

Végül még Ruskinnek a nőkérdésre vonatkozó nézeteit akarom röviden fejtegetni. Ruskin itt is, mint más tekintetben J. St. Mill. nézeteivel szembeállított, bár az ellentét közöttük nem olyan nagy, mint első pillanatban látszik s amilyennek maga Ruskin vélte. Mill tudvalevőleg a két nem szellemi egyenlőségének és ebből kifolyólag egyforma nevelésének meleg szószólója. Ruskin ezzel szemben attól tart, hogy a nő a teljes egalizálás által gazdasági és szociális téren a szabadverseny áldozata lesz, melyet ő a halál törvényének nevez. Szomorúan utal arra a tényre, hogy a Londoni postahivatalnál tizenegy kezelőnői állomásra kétezzer folyamodó jelentkezett. Ebből a szempontból Ruskin nem volt barátja annak a nőemancipációnak, mely a nőt egy egyenlőtlen harc küzdőterére viszi. Mäskülönben pedig Ruskin, mint a Minnesaengerek korának bämuloja, el van telve attól a nemes és etikai alapon nyugvó női kultusztól, mely a nőnek megadja az ő valódi hivatását és méltóságát. A közönséges vélemény az, úgy mond, hogy a nőt nem illeti meg az életben vezérszerep s hogy nem is tud önállóan gondolkozni. Ő csak árnyéka, kísérője s engedelmes szolgálója legyen urának, aki neki erejének hatalmával védelmet biztosít az élet küzdelmeiben. Ruskin azt mondja, hogy ez a felfogás arról a nőről, aki az írás szerint a férfi segítőjének teremtett, még hamisabb, mint az, amely a férfit és nőt egészen elválasztja egymástól és a családi élet felbontásával külön létet kíván mindegyiknek biztosítani. Mintha a férfinak egy árnyék és rabszolga igazán segítségére lehetne.

Egy más helyen pedig így szól a nő hivatásáról: «A férfiak természetüknél fogva harciasak. Készek minden dologért megverekedni, sőt sok-

szor minden ok nélkül. A nő feladata őket ettől visszatartani, ha nincs rá igazságos ok. A nő kövesse ilyenkor szive ösztönét s ne hátráljon meg a férfi okossága s nagyobb ereje elől akkor, midőn az emberiség legfőbb javairól — a szeretetről, békeről és igazságosságról van szó. Mert az emberi nem nevelését nem lehet befejezéséhez vinni, anélkül, hogy annak női része ne érvényesülhessen. Nincs nyomorúság és fájdalom a földön, amiben a nőnek nem volna meg a maga része. A férfiak elbirják a nyomorúság szemléletét, — ti nők azonban nem bírjátok el. A férfiak a nyomor és jaj kifakadásait lábbal tiporják, mert részvétük és a jövőbe vetett reményük korlátolt. Ti nők azonban tudjátok a fájdalom mélységeit követni és azért az ő enyhítésük módját is ki tudjátok fűrkészni.»

A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.

A nagygyűlést előkészítő bizottság minden szombat délután 4 órakor ülésezik a Szent-István-Társulat palotájában. A bizottság a következő tagokból áll: *Ember* Károly lovag, elnök, *Zelliger* Vilmos dr., pápai káplán, *Wohlmuth* Ernő titkár, *Gerely* József szerkesztő, *Bertalan* Vince t. tanár, *Györffy* János és *Dobos* János székesfővárosi igazgatók, *Urbányi* József, *Drégely* Dezső tanár és *Ekamp* Nándor székesfőv. tanító. A bizottság a napokban juttatja el nyomtatványait az összes kath. tanítóegyesületekhez, melyeknek sürgős kitöltésére és visszaküldésére ezután is kéri a t. elnökségeket.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács fokozott buzgalommal dolgozik a kath. tanítás anyagi és erkölcsi érdekeinek a minél előbbi és minél sikeresebb kivívásán. Legutóbbi elnökségi gyűléséből a következő előterjesztéseket intézte a nagyméltóságú püspöki karhoz, megdönthetetlen érvekkel támogatván a katolikus tanítás régi és jogos óhaját.

Előterjesztés,

a nagyméltóságú és főtisztelendő latin- és görög-szertartású püspöki karhoz, melyben a magyarországi kath. tanítók országos bizottsága közgyűlésének határozatából az Országos Kath. Tanügyi Tanács hódoló tisztelettel az iránt kérelmez, hogy kéretnék fel a vallás- és közoktatásügyi miniszterium oly törvényes intézkedés kieszközlésére, mely novelláris uton megszünteti az 1907. évi XXVII. t.-cikk 2. és 3. §-ainak a községi és hitfelekezeti tanítók fizetésére vonatkozó azon intézkedéseket, amelyek az egyenlő értékű képzés és ugyanolyan alkalmaztatás mellett kevesebb ellátást állapítanak meg az állami tanítóknak az 1907. évi XXVI. t.-c. 2. §-ában megszabott illetményeinél.

Indokolás. A magyar kath. tanítóságot az ő buzgó és odaadó nevelő-tanító munkájában fájdalmasan érintette az 1907. évi XXVII. t.-c. azon intézkedése, melynek értelmében az állami tanítóknál kevesebb ellátásban részesül, holott ugyanolyan értékű képzéssel sokszor nehezebb viszonyok között ugyanolyan hivatást tölt be, mint az állam által alkalmazott tanítók. A törvényhozásnak ezen méltánytalan és a hitfelekezeti tanítóságot önértékében mélyen bántó elbánása be nem hegedő sebet ejtett az érdekelt tanítóság lelkén s a törvény — habár jelentékenyen

segített a tanítás anyagi helyzetén — nem eredményezte azt a kívánt lelki megnyugvást, amit eredményezhetett volna akkor, hogy ha teljesen ledöntötte volna azt a választó falat, ami az ellátást illetően az állami és nem állami tanítás között minden elfogadható indok nélkül szinte mesterségesen már a korábbi időkben is emeltetett.

A magyar kath. tanítás mindenkor halásan nyilatkozik meg a törvény által nyújtott kedvezőbb ellátásért, de nem titkolható fájdalmas érzéssel gondol arra, hogy az iskola jellege az ellátás mértékének megállapításánál döntő érvelő fogadtatott el a törvényben és az állami iskola tanítójának előnyére az adózó polgárok pénzéből ezeknek magasabb fizetés biztosított. A különbséget a következő táblázat bizonyítja:

Az állami tanító fizetése:

	I. csop.	II. csop.	III. csop.
Alapfizetés	1200 K	1100 K	1000 K
5 év múlva	1600 „	1500 „	1400 „
10 „ „	1800 „	1700 „	1600 „
15 „ „	2000 „	1900 „	1800 „
20 „ „	2200 „	2100 „	2000 „
25 „ „	2400 „	2300 „	2200 „
30 „ „	2600 „	2500 „	2400 „

Lakásbér: I-ső lakásbérosztályban: évi 600 K; II-ikban: 420 K; III-ikban: 360 K; IV-ikben: 300 K; V-ikben: 200 K.?

A hitfelekezeti tanító fizetése:

	I. csop.	II. csop.	III. csop.
Alapfizetés	1200 K	1100 K	1000 K
5 év múlva	1400 „	1300 „	1200 „
10 „ „	1600 „	1500 „	1400 „
15 „ „	1700 „	1600 „	1500 „
20 „ „	1800 „	1700 „	1600 „
25 „ „	2000 „	1900 „	1800 „
30 „ „	2200 „	2100 „	2000 „

Lakásbér ugyanolyan, mint az állami tanítóké.

E kimutatásból nyilvánvalóan kitűnik, hogy a hitfelekezeti tanító csak 10 év után jut ahhoz a fizetéshez, amit az állami tanító már 5 év után elér és később, amikor a gyermeknevelés terhes gondjai sújtják, a 15 és 20 évi szolgálat után esedékes korpótlék 100—100 koronával kevesebb az állami tanítókéénál.

Az egész ellátásban tehát 400 korona-különbség mutatkozik az állami tanítók javára.

Igy azután sok esetben a gyöngébb lelkiismeretű hitfelekezeti tanító a hitközség kebelében, avagy azon kívül eső tényezők által indított ellámoztató mozgalmakkal szemben nem helyezkedik kötelességéhez híven a hitközségi iskola védelmének álláspontjára és hallgatagon nézi, hogyan tör az ellenség a kath. iskola megdöntésére, ezt fájoan tapasztalhatják a hitközségi iskola hivatott örei és mindez pusztán a fizetésben levő és törvényesen statuált különbségekben találja magyarázatát. A nemzeti népnevelés jól felfogott érdekeiben is szükséges, hogy az ország összes iskoláiban lelkiileg nyugodt, megelégedett s lelkiismeretileg tiszta tanítói jellemek lássák el a nevelés és tanítás fontos feladatait, mindezek kapcsán hódoló tisztelettel esedezik a magyar kath. tanítás a nagyméltóságú püspöki kar előtt, hogy magas befolyásával kegyesen odahatni méltóztatnék, hogy az 1907. évi XXVII. törv.-cikknek az évtődös korpótlékok megállapítására vonatkozó 3. §-sa novelláris intézkedéssel törvényesen olyké-

pen módosítottassék, hogy ugyanolyan szolgálati idő után a hitfelekezeti és községi tanítók az állami tanítókkal teljesen megfelelő fizetést élvezzenek.

Hódoló tisztelettel

Budapesten, 1910. dec. 28.

Az Országos Kath. Tanügyi Tanács.

Dr. Szentgyörgyi Jordán Károly Ember Károly lovag
apát, egyházi elnök. világi elnök.

Wohlmuth Ernő
titkár.

Előterjesztés,

a nagyméltóságú és főtisztelendő püspöki karhoz a Magyarországi Katholikus Tanítók Országos Bizottságának határozatából, melyben hódoló tisztelettel kerelmezi az Országos Kath. Tanügyi Tanács, hogy mindazon katolikus tanítók, kiknek az 1907. évi XXVII. t.-c. 4. §-sa alapján az illetékes egyházi főhatóság véleményére a vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszterium 200 kor. fizetés természetével bíró személyi pótlékot engedélyez, az illetékes egyházi főhatóság állomáshelyükön való meghagyással az igazgatói címet kinevezés útján megadni kegyeskedjék.

Indokolás.

Az 1907. évi XXVI. t.-c., mely az állami tanítók fizetésrendezéséről intézkedik, a 9. §-ában kimondja, hogy az állami népiskoláknál alkalmazott rendes tanítók és tanítónők, a népnevelés terén szerzett kiváló érdemeik elismerésül állomáshelyükön igazgató-tanítókká és igazgató-tanítónökké léptethetők elő és az így előlépő tanító és tanítónő évi 200 korona fizetés természetével bíró pótlékban részesül.

Ugyanacsak az 1907. évi XXVII. t.-cikk 4. szakasza kimondja, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter a községi és hitfelekezeti elemi népiskolák nál egy és ugyanazon helyen huzamosabb időn át alkalmazott és a népnevelés terén kiváló érdemeket szerzett néptanítók részére, a közigazgatási bizottság és a kir. tanfelügyelő javaslatára, hitfelekezeti intézeteknél az illetékes egyházi főhatóság véleményének meghallgatásával, évi 200 korona fizetés természetével bíró személyi pótlékot engedélyezhet.

A törvény intézkedése értelmében a tanügyi kormány evről-évre megfelelő arányban róm. kath. tanítókat és tanítónöket is részesít a 200 K személyi pótlékban s az így kitüntetett tanítók nem nyerik el az igazgató-tanítói címet, amíg azt hasonló kitüntetés mellett az állami alkalmazottjai megkapják a személyi pótlékkal egy időben, anélkül, hogy szolgálati viszonyukban ezen kitüntetés bármilyen változást is jelentene. Hódoló tisztelettel azért esedezik a magyar kath. tanítószág a nagyméltóságú püspöki kar előtt, hogy akkor, midőn a tanügyi kormány a személyi pótlékot a kir. tanfelügyelő és a közigazgatási bizottság javaslatára az egyházi alkalmazásban levő tanítónak megadja, ugyanakkor illetékes egyházi főhatósága részéről az egyházi főtanfelügyelőség előterjesztésére viszont abban a méltányos elismerésben, kitüntetésben részesüljön az illető, hogy igazgató-tanítói kinevezést kap kitüntetésképen, tehát anélkül, hogy alkalmaztatásának jogviszonya bármit is változnék.

Ezen legalázatosabb előterjesztésünk kegyes meghallgatásával egy részről fokoztatnék a kath. tanítóknak személyi pótlékkal való kitüntetésének jótékony hatása a tanítói buzgóság emelésére, másrész-

ről eme kitüntetésben az egymáshoz való tartozandóság is erősebb kifejezést nyerne, amit a törvény idézett 4. §-sa csak annyiban engedett meg, hogy a személyi pótlékra javaslatba hozott és hitvallásos iskolánál működő tanítóra nézve az illetékes egyházi főhatóság is meghallgattatik. Az államtól személyi pótlékkal kitüntetett és az egyház részéről ennek folytán esetleg igazgató-tanítóvá kinevezett tanító alkalmaztatásában semmi féle változás nem esvén, úgy a fegyelmi szabályzat, mint a rendtartási szabályzat intézkedései ilyenformán az illetőre, mint tanítóra vonatkoznak s ezáltal a kath. népiskolák ez időszak szerinti szervezetében semminemű változást sem idézne elő a nagyméltóságú püspöki karnak intézkedése, csak egyenlősítené a személyi pótlékkal járó elismerésben a kath. tanítókat és tanítónöket az állami tanítókkal és tanítónökekkel.

Hódoló tisztelettel

Budapesten, 1910. dec. 28-án.

Az Országos Kath. Tanügyi Tanács.

Dr. Szentgyörgyi Jordán Ember Károly lovag,
apát, egyházi elnök. világi elnök.

Wohlmuth Ernő.
titkár.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A modern iskolakönyvről.

Irta: *Wohlmuth Ernő.*

Lapunk hasábjain a múlt évben fölvettem és megbeszélés tárgyává tettem azt a kérdést, hogy milyennek kell lennie az ideálisan jó, modern történeti iskolakönyvnek? Annyi, oly alapos és magas szintájú hozzászólást eredményezett e felhívásom hogy immár a legnagyobb meglepéssel zárhatjuk le a vitát: a történeti iskolakönyvnek kérdése tökéletesen tisztázva van.

A hozzászólók minden oldalról megvilágították a dolgot. *Görcsöni* Dénes rámutatott, hogy milyennek *nem* szabad lennie a történelmi kézikönyvnek. *Mézes* János a történettudás révén a magyar faj ősi erényeit a munka és a kötelességtudás nemes harcmezejére akarja összpontosítani. *Rizner* János előkészíteni kívánja az aktív szerepet vivő polgárt a politikai érettségre és jellemes cselekvésre. *Mihajicska* János a történelem nevelő erejére mutatott rá, a belső, az erkölcsi embert képző hasznára. *Urbányi* József a vallásos érzés és a faji jelleg megerősítésének szolgálatába kívánja állítani a történelemtanítást. *Görcsöni* második hozzászólásában az uralkodók vallásosságának a köz szempontjából való értékét s a demokrácia helyes értelmét állapította meg. *Kórody* Miklós a történelem tanításának egy új módját tárta fel: a letűnt történelmi korok megértését és átérzését s ez uton az emberiség, a nemzet fejlődését irányító törvénynek megismerését tekinti a történettudás céljának. *Velledits* László és *Kaszap* Béla az egyéni jellemnek helyes irányban

való kialakítását várják tőle. *Szuszai Antal* a történelemben rejlő nagy erkölcsnevelő, az erkölcsi jellemet kifejtendő erőre mutatott rá. *Róvó Lajos* pedig kidolgozta egy történelmi könyvnek tökéletes és részletes vázlatát, kifejtve a szempontokat és szellemet is, amelyből s amellyel a kereteket be kell tölteni. Köszönet az összes hozzászólóknak értékes munkásságukért!

Mint mult évi cikkemben jeleztem, megbeszélés tárgyává kívánjuk itt tenni sorban a népiskola minden egyes könyvét, mert az iskolakönyv előnyeinek a megállapítására elsősorban a tanítót tartjuk a legilletékesebbnek.

Második megtárgyalandó könyvünk *az osztatlan iskolák olvasó- és tankönyve* legyen.

Voltaképpen ez a könyv a legfontosabb népiskolai tankönyv. Ismeretes, hogy 16496 népiskola közül 10740 az osztatlan, vagyis egytanítós, 5223 a részben osztott, azaz két- vagy háromtanítós és csak 533 az osztott iskola. 15963 népiskola tehát sajátságos állapotából kifolyólag különös könyvet kíván, s ide kétségen kívül legalkalmasabb az egykötetnyi úgynevezett olvasó- és tankönyv. Mindenféle szempont emellett szól, az általános pedagógia is, a speciális osztatlan iskola is s a falusi, többnyire szegény szülők pénzügyi szempontja is.

Milyennek kell lennie az ideálisan jó, modern olvasó- és tankönyvnek? Mely tantárgyakat kell magában foglalnia és milyen terjedelemben? Milyen szempontoknak és módszereknek kell érvényesülniök az egyes tantárgyakban? Milyen legyen az előadás módja és a stílus? Számatalan kérdés merül itt fel és vár alapos megvitatásra.

A magyar népkultúra iránt buzgó szeretettel hívjuk fel a tanítóságot e kérdésekre, a magyar iskola ez egyetemes könyvének megvitatására.

Hasznos munkát cselekszünk ezzel.

A Szent-István-Társulat igazgatósága ugyanis a tanítóság köréből hozzá nagy számban érkező óhajtsók következtében azzal a tervvel foglalkozik, hogy a közel jövőben tetemes díjak kitűzésével pályázatot hirdet népiskolai tankönyvekre s a pályamunkák értékelésénél, illetve a díjak odaítélésénél a főszempont az lesz, hogy a pályázó munkák megfeleljen-e a lapunk hasábjain megnyilatkozó tanítói közóhajtnak. A pályázat természetesen titkos lesz és résztvehet abban minden katolikus tanító. A Szent-István-Társulat igazgatósága minden intézkedést meg fog tenni, hogy valóban a legjobb, a legértékesebb munkák nyerjék el a jutalmat.

A tanítóság gazdag és értékes tapasztalatait, szak tudását, kiforrott véleményét így fogja a Szent-István-Társulat új iskolakönyveiben a magyar népnevelés javára gyümölcsözővé tenni.

A magyar beszéd és nyelvgyakorlás Olvasó- és Tankönyve a nem magyar tanítási nyelvű katolikus osztatlan népiskolák számára. Szerkesztették *Ember*

K., Margitai J. és Mihaliczka J. a III—IV. osztály számára. Kiadja a *Szent-István-Társulat*. Az 1907. évi XXVII. t.-cikk 19. és 20. §-ainak rendelkezései alapján kiadott állami tanterv és utasítás kívánalmait szigorúan betartva készült ezen Olvasó- és Tankönyv, a katolikus osztatlan iskolák igényeinek megfelelően. Az Országos Kath. Tanügyi Tanács tankönyvbíráló bizottságának engedélyezésével és a törvény szerint a vallás- és közokt. miniszteriumnak 140.090/1910. számú rendeletével jóváhagyva, most hagyta el a sajtót e kézikönyv, mely hivatva lesz — miként azt az állami engedélyezés dícsérelőleg ismeri el — a nem magyar tanítási nyelvű osztatlan iskolákban a törvény intencióinak megfelelő nevelést és oktatást előmozdítani. Az Olvasó- és Tankönyv vallásos és hazafias szelleme, a tantervben előírt anyag módszeres feldolgozása minden tekintetben oly értéket kölcsönöznek a tankönyvnek, ami a könyv bevezetését és használatát osztatlan nem magyar tanítási nyelvű iskoláinkban, felette ajánlatossá teszi. Az a körülmény, hogy szerzők a III. és IV. osztály számára egy könyvben dolgozták föl az összes tárgyak előírt anyagát, sőt kottázott szöveggel alkalmas énekeket is csatoltak az Olvasó- és Tankönyvhöz és ezáltal fölöslegessé tették minden más kézikönyvnek használatát ezen osztályokban, különösen is érvel a könyvnek használhatósága mellett, mert hisz tudvalevő, hogy a szegényebb szülők mily nehezen látják el tanuló gyermeküket tankönyvekkel. A könyv pedagógiai becsét az adja meg, hogy a magyar beszéd anyagát és a földrajzi ismereteket s általában az olvasókönyv szív- és értelemfejlesztő olvasmányait a magyar beszéd- és nyelvtanítás fokozatos haladására való tekintettel a III-ik osztály számára XXII és a IV-ik osztály számára XXIII részben csoportosítja. Az egyes csoportokba foglalt beszédanyaghoz alkalmazkodnak az olvasmányok, versek és mondókák az évszaki viszonyokra és a gyermekek beszédképességének fokozatos fejlődésére való tekintettel. A csoportok olvasmányait a beszéd- és nyelvgyakorlatok dolgozzák fel. E beszéd-, nyelv- és irási gyakorlatok, feladatok világos képét adják annak a lépcsőzetes haladásnak, amit a tanterv és utasítás előírása szerint az egyes osztályokban elérni kell. — A könyv bevezetése céljából tiszteletpéldányt készséggel küld a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. A két osztályra (a III. és IV. osztályra) szerkesztett *Olvasó- és Tankönyv* ára 88 fillér.

HIREK.

Ember Károly lovag az Erdélyi Róm. Kath. Tanító-egyesületek Szövetségének tiszteletbeli tagjává választott a legutóbbi közgyűlésen. A Szövetség elnöksége *Péter János dr.* elnök, *Matskássy József* főjegyző aláírásával most küldötte meg lapunk szerkesztőjének a rendkívül meglehetősen és benső szeretetről tanuskodó okiratot öszinte bizonyítékát annak az örömdetes ténynek, hogy a katolikus tanítóság buzdító elismeréssel illeti a katolikus tanításügy önzetlen szolgálatát.

A fonográf a nyelvtanítás szolgálatában. A filológiában úgy látszik igen jelentékeny szerepet fog még játszani a fonográf. Hogy ez a zseniális szerkezet az utóbbi időben mekkora sikereket ért el, mutatja hogy Párisban már egy kiváló tudós azzal a gondo

lattal foglalkozik, hogy egy szó-muzeumot alapítson, amelyben a különböző tájszólásokat őriznek meg az utókor számára. Pathé, a híres fonográfus és kinematográfus most a nyelv tanításának egy új módját akarja kipróbálni: a fonograffal való tanítást. Ennek a módszernek kiváló haszna az lenne, hogy a gyermek előtt többször ismételhethetnénk bizonyos szavaknak a helyes kiejtését, amelyet kicsiny fejük nem igen fogad be. Különösen idegen nyelvek tanítását könnyítené meg ez a Pathé-féle rendszer. E teret előreláthatólag nagy szerepe lesz a jövőben a fonografnak, de talán sehol sem lesz akkora, mint az enéltanítás terén.

Dr. Istvan Vilmos püspök és a tanítók. Az elhunyt főpásztor a tanítóknak jószágos főpásztora volt, akihez teljes bizalommal lehetett fordulni. Szívesen, atyai szeretettel szolgált jó tanáccsal, útbaigazítással, amellyel mindenkor az igazság és a szeretet vezérelte. Jelmondata ez volt: «Per crucem ad lucem.» Az alázatosság, a türelem és a szeretet hármasságának ápolását, fejlesztését és tökéletesítését tűzte ki feladatává és e programjához haláláig hív maradt. Különös figyelemmel kísérte az 1884-ben megalakult egyházmegyei tanítóegyesületet s midőn mi most öröla e néhány sorban hálásan megemlékezünk: álljon itt az a rendkívül jellemző kedves levél, amelyet a már akkor betegeskedő püspök a tanítóegyesület 25 éves jubileuma alkalmával intézett tanítóihoz. Mert e levél tanúsága annak, hogy ő hatalmának polcán is nagybecsülte és szerette a néptanítókat, példát adván főpásztori szövegével a papságnak és a tanítóknak: miként kell egymást kölcsönösen megértenünk, egymást tisztelnünk s becsülnünk, egymásban a munkatársat megtalálnunk. A rendkívül érdekes és népnevelési szempontból is jellemző s figyelemre méltó püspöki levél így hangzik: Tekintetes *Barabás György* igazgató-tanító úrnak, mint a szombathelyi egyházmegyei tanítóegyesület elnökének, Sárvár. Főpásztori szeretettel köszöntöm a főhatóságom alá tartozó egyházmegyei r. k. tanítóegyesületet s annak székeben tekintetes uraságotat működésök huszonöt éves évfordulójának szép ünnepén! Jól mondja tekintetes uraságot, ott állottam nem passzív szemlélőként, hanem ugyanazon magasztos ideáloktól a magyar kath. tan- és nevelésügy iránt eltelve, mint amelyek a jubiláló egyesületet 25 évvel ezelőtt létrehozták, az egyesület bölcsőjénél s ez időtől fogva folytonos, éber figyelemmel kísérem és ahol s ahogyan tehettem, mindenkor lelkes buzgalommal föl is karoltam s támogattam az egyesületet kettős céljának minél tökéletesebb munkálásában és elérésében. S ha végigtekintek ma az egyesület huszonöt éves történetén, hálaimára kell, hogy nyiljék ajkam első sorban Isten iránt, hogy egyesületünket állandóan kegyelmivel gazdagította, áldásával kísérte s működését olyanira megtermékenyítette, hogy egyesületünk erre hivatott szakfériak egybehangzó állítása szerint méltán sorozható édes hazánk legelső tanítóegyesületei közé s ma, a 25 éves határonél, megnyugvással mondhatja el, hogy nem maradt nyomtalan a kath. kultúra történetében. De főpásztori köszönetem s elismerésem illeti másodsorban mindazon tényezőket is, akik odaadó s lankadatlan buzgósággal fáradoztak az egyesület fölvirágoztatásán s működésének a hazai népnevelés és kultúra nagy munkájába való beillesztésén. S ezek közt szívem és főpásztori szeretetem egész melegével üdvözlöm tekintetes uraságotat, mint az egyesületnek bölcsőjétől kezdve lelkesedéssel vezető elméket; mert meg vagyok győződve arról, hogy az egyesület főnállásában és negyedszázados működésének sikereiben az országnak Isten kegyelméből uraságotat illeti. Szálljon vissza az áldás Isten kezéből tekintetes uraságotra s mindazokra, akik Egyesületünket határozó közreműködésökkel eredményes munkásságra segítettek. Ezen áldás s Isten további kegyelmeinek zálogául s főpásztori szeretetem jeléül szívből küldöm püspöki áldásomat az egyesület működésére.

Tanító mint megyebizottsági tag. *Birnbauer* János magyarországi róm. kath. főtanítót, kit községének lakói községi képviselőnek választottak meg, a decz. 29-én

megéjtett megyebizottsági tagválasztás alkalmával a gyepesi választókerület Veszprém vármegye törvényhatósági bizottsági tagjává választotta.

TÁJÉKOZTATÓ.

Helyettesítés. (E. R. Hk.) 1. A kántori teendők helyettesítése szokásszerűen úgy történik, hogy a stóla a helyettest illeti meg. 2. A hitközség és nem az iskolaszék intézkedik a kántori ügyekben. 3. A katonai kiképzés azért esik a szünidőre, mert e kedvezmény a tanítót illeti meg. — **Az államsegély átutalása.** (K. F.) Az államsegély átutalása a miniszteriumtól kérelmezendő. Beterjeszti az iskolaszéki elnök a választásról szóló határozatot, a díjlevelet és az oklevelet. Ha az átutalás késik, akkor megsürgeti azt az iskolaszéki elnök úr a kir. tanfelügyelőség útján. — **Nyugdíjintézetbe való fölvetél.** Csak akkor veszik fel a nyugdíjintézetbe, hogyha életének 21. évét betöltötte. A fölvetelért az iskolaszéki elnök útján kérvényt nyújt be a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz. Mellékletek: keresztlevél, oklevél hitelesített másolatban, díjlevél és a választásról szóló kinevezési okmány. A kérvény és mellékletei a kir. tanfelügyelőséghez terjesztendő be. — **Az új tanítói állás szervezése.** (C. D.) Ha a fenntartó államsegély számbavételével szervez új tanítói állást, ahhoz a miniszternek előzetes beleegyezése a közigazgatási bizottság útján kikérendő. Az evégből benyújtandó kérvényhez csatolandók: 1. a meglévő vagy építendő iskolaépület avagy új tanterem vázlatrajza, illetőleg alapterülete. 2. Az illető iskolára utalt 6—12 éves tankötelesek hiteles kimutatása. 3. A meglévő tanítói állások és az eddig élvezett államsegélynek állomásonként való kimutatása. 4. Ha az iskola még államsegélyt nem élvez, a 25. §-ban előírt összes okmányok. 5. A község tanügyi viszonyainak kimutatása. Ha a miniszteri hozzájárulás megérkezett, akkor az utasítás szerint már kérelmezhetik az államsegély kiutalását 1911. évre. — **A felemelt járandóságok kiszolgáltatásának határideje.** Az 1907. évi XXVII. t.-c. 12. §. világosan kimondja, hogy a törvény 2. és 3. §-ban biztosított járandóságokat a fenntartók kötelesek 1910. év június hó 30-ig biztosítani az érdekelt tanítóknak. — **Kántortanító községi adója.** Ha a kántori és tanítói javadalom nincs külön feltüntetve, az egységesen vett kántortanítói javadalom után községi adó ki nem vehető. (L. B. M. 3799. sz. 1889. évi rend.)

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

T. A. 1. A tanítóknak joga volt a növendékeit az említett karácsonyi énekekre betanítani. 2. A második kérdés nem világos. Az a kérdés, hogy hova vitte volna növendékeit? 3. A jogok és kötelezések a rendtartási szabályokban fel vannak sorolva. Az új rendtartási szabályzat most van elintézés alatt. — **R. L.** Forduljon a Stephaneum-nyomda igazgatóságához Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. — **P. E.** Kérvénnyel járul az igazgatóságához. A kérvényhez csatol arcképet és két koronát levélbélyegben. A kérvényt aláírhatja az iskola igazgatójával és a kir. tanfelügyelővel. — **F. A. 106.** 1. Az iskolai ünnepély tartásához joga van, abban az iskolaszék nem korlátozhatja. Jelentse az ügyet az iskolaszéki elnök úrnak. Még dicséretet és elismerést érdemel azért, hogy a karácsonyi szünidő alatt az iskolának tanszerekkel való felszerelésére pásztorjátékot rendezett. Az illetők eljárása jogtalan volt. Kérjen orvoslást az iskolaszéki elnök útján az iskolaszéktől. 2. Nem korlátozhatja abban, hogy a szünidőt mire használja. 3. Látogatásai ellen kifogást nem tehetnek. 4. Állásából csak jogerős fegyelmi ítélettel mozdítható el. A tanítót életfogytiglan választják állására.

Tartalom. *Ember Károly:* «Vissza a Kereszthez.» — *Gieswein Sándor dr.:* A keresztény szocializmus úttörője. John Ruskin (1819—1900.) — *A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.* Előterjesztések. — *Irodalom, művészet.* *Wohlmuth Ernő:* A modern iskolakönyvről. — *Hírek.* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szávanak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltnak, melyeknek díja **előre** lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.

Esztergomi érseki megye.

A **medvei** róm. kath. iskolához a másodtanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 170 kor. államségély, 30 korona kertilletmény, 800 korona mint tandíjkárpótlás kérelmezve. Pályázhatnak férfi- esetleg nőtanítók is. Határidő **január 15.**, mely napon a választás is megejtetik. Kérvények ngos **Ékker József** plébánoshoz küldendők. Balony (Győr m.) 31 2—3

Szénavári (Hont m.) kántortanítói állásra pályázat hirdettetik **január 31-ig.** Javadalmazása: három szoba, egy eselédzsoba, konyha, kamra, magtár, pajta, istálló, óllak, 8 hold föld és legelő, a földek hivek által művelve, 32 ürméter fa, két tanterem fűtésére 12 ürméter és 50 kor., 60 hl. rozs, esetleg 600 kor. váltsága, tandíj 100 kor., ismétlőért 40 kor., gazdaságiért 60 kor., kanttatis váltság 60 kor., stóla 100 kor., ostvasütés 40 kor., kegyurtól 18 kor., államségély 96 kor. Tót nyelvismeret szükséges, vezetí a második osztályt. Kérvények **Csizmár Márton** espereshez küldendők. 52 1—1

Koros (Nyitra m.) osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Egy butorzatlan szoba, 8 ürméter tüzelőfa, kertilletmény ellenértéke 20 kor., fizetés államségéllyel 1000 kor. Kötelessége egy tantermet szakavatottan vezetni, ismétlőiskolát felváltva tanítani, gyermekekre felügyelni. Pályázhatnak okleveles férfiak s nők egyaránt. **január 22-ig.** Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 54 1—1

Az **alsódiósi** kántortanítói javadalom a község segélye folytán javulván, jelenleg 1390 korona jövedelmet hoz; ezen alapon az állásra új pályázatot hirdet az iskolaszék **január hó 26. d. u. 2 óráig,** a mikor a választás megejtve lesz. Próbaorgonálásra időközben is lehet jelentkezni. **Szuchány József** iskzs. elnök. 65 1—1

A **nagylévárdi** fiúiskolához tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése 1060 korona, kétszobás lakás; a magyar, német és tót nyelvet bírő folyamodók folyamodványaikat **január 18-ig** alulirothoz küldjék. Orgonální esetleg harmóniumozni tudók előnyben részesülnek. Nagylévárd (Pozsony megye). **Melisek Adolf** esperes. 66 1—1

A **bánkeszii** róm. kath. elemi népiskolánál férfitanítói állásra **január 28-ig** pályázat hirdettetik. Javadalma, kertilletménnyel 1020 kor. s lakásul egy szoba. A kántoriakban való jártasság előny. *Iskolaszék.* 76 1—1

Egri érseki megye.

Besenyszög (Szolnok m.) segédkantortanítót keresek. Fizetése havi 45 korona s teljes ellátás mosás, világítás nélkül. Harmónium. Sürgősen elfoglalandó. **Skopecz Béla**, kántortanító. 59 1—1

Bükkszéki róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalma: három szoba, konyha, kamra és egyéb melléképületekből álló lakás, szép kerttel. Párberből: 160 pár után mintegy 744 korona. Stóla 80 korona. Deputátum és tanítói fizetés 124 korona. Fajárandóság beuvarozással együtt 160 korona. Szántóföld és legelő 3 kat. hold. Kötelessége: a díjlevél szerint. A kellően felszerelt kérvények **január 22-ig** alábbi címre küldendők. Választás **január 24-én d. e. 9 órakor** lesz. Személyes megjelenés kívánatos. **Piroska István** plébános **Sirok** (Heves megye). 67 1—1

Erdélyi egyházmegye.

A **baróti** róm. kath. népiskolánál üresedésben lévő tanítónői állásra **január 29-iki** határidőre pályázatot hirdetünk. Jövedelem: 600 kor. a politikai községtől, 400 kor. államségély és 16 kor. kertilletmény. Ezenkívül az iskolaépületben csinos lakás. Kötelessége a III., IV., V. és VI. leányosztályoknak önálló vezetése. **Kovács Balázs** iskolaszéki elnök, **Incze Gyula** egyh. jegyző. 48 1—2

Pályázat az **alvincz-újvinczi** kántortanítói állásra. Javadalom: 1220 korona és lakás. Választás **január 25.** **Veress János.** 69 1—1

Györi püspöki megye.

Rábatamási osztálytanítói állásra **január 22-ig** pályázat hirdettetik. Jövedelme 1000 kor., butorozott szoba fűtéssel. Kötelessége egy osztályt és az ismétlősöket tanítani, a kántorságban segédkezni. Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 61 1—1

Rábaszovátra (Sopron m.) róm. kath. osztálytanító kerestetik. Fizetése 1000 kor. butorozott szoba. 40 kor. kertilletmény. Kötelessége díjlevél szerint. Tanítónők is pályázhatnak. Határidő **január 24.** Az iskola 3 tanítós. **Bcán János** plébána, **Bágyog.** 71 1—1

Kalocsai érseki megye.

Rémi (Bács m.) róm. kath. elemi népiskolánál a második tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: a) 690 korona készpénz a községi pénztárból előleges havi részletekben, b) 310 korona államségély címén, c) Az iskolaépületben, a mult évben épített 2 szobás lakás mellékhelyiségekkel és kerttel, d) Körpótlék törvény szerint. A megválasztandó tanító kötelessége az iskolaszék által kijelölendő osztályokat egyik tanteremben tanítani. Az ismétlőiskolát díj nélkül vezetni. A kántort szűkség esetén helyettesíteni, és azért a kántori teendőkbek járta-sok előnyben részesülnek. Köteles továbbá a «Bajavideki róm. kath. tanítóegyesületbe» tagul belépni. Folyamodók kérvényeiket és okmányaikat a rémi róm. kath. iskolaszékre címezve, főt. **Klanszki Ferencz** apát, és esperes-plébános úrhoz Jánoshalmára **január hó 26-ig** nyujtsák be. Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 70 1—2

Magyarkanizsára róm. kath. segédkantort keresek. Fizetés havonki 24 korona, teljes ellátás. Gyertyajövedelem van. Oklevél nem szükséges. Kántorságban járta-sok pályázhatnak. **Kek Béla.** 27 2—2

Kassai egyházmegye.

Tapolcsárpatak (Sáros m.) községben megüresedett róm. kath. kántortanítói állomás javadalalmazása: államségéllyel 960 kor. készpénz, 10 m. hold föld, megfelelő üzifa és lakás. Tót nyelv bírása szükséges. Pályázati határidő **január 25.** **Vasskó József** esp.-pléb. Zboró. 26 2—2

Nagyváradí latin szert. egyházmegye.

Pusztaföldvári (Békés m.) róm. kath. kántortanítói állás betöltendő. Javadalmazása: három szoba, konyha, kamra, istálló. A hitközségtől évi 450 kor., 1968 liter buza, 492 liter árpa, 1 öl kemény tűzifa, 2 öl fűtőszalma. Államségély 211 kor. Kincstártól 3¼ kat. hold

szántóföld. Stóljárandóság szokásjog szerint meg van állapítva. Ezen javadalmazás mellett a tanító az ismétőiskolát is tartozik vezetni. A készpénz évnegyedenként utólagosan, a gabonailletmények és tüzelőanyag szeptember végén fizetettnek ki. Kérvények a pusztaföldvári (via Orosháza) iskolaszék elnökségéhez *január 30-ig* intézendők. 49 1—2

Pécsi egyházmegye.

Baranya-Nagybicsérd róm. kath. iskolaszéke nyugdíjazás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma természetbeni kényelmes lakás megjelölő mellékhelyiségekkel, 1142 □ öl kert, 5 hold 320 □ öl szántó, melyet a hívek díjtalanul munkálnak, 4 öl keményfa behordással a főtiszt. pécsi káptalan erdejéből, minden telkestől $\frac{1}{4}$ pozsonyi mérő buza, 4 magyar itce bor, 20 fill. páronként, kisházásoktól 1 kor. és 4 itce bor páronként, zselléréktől egy korona páronként, tandíj beleértve az ismétőiskolásokét is 374 kor., stolaris 200 kor., tanterem fűtése — az iskolafa fűszelvénye — hasogatásért mindennapos iskolásoktól a 20 fill. Tanítói kötelmeit az iskolaszék, a kántoriakat az időszerinti plébános szabja meg. Azon esetben, ha a kántortanítói állásra az osztálytanító választatik meg, az ilykép megüresedő osztálytanítói állásra is pályázat hirdetetik. Javadalma 800 kor., 1 méteről keményfa beszállítva a hitközségtől, 172 kor. államsegély, egy szükséges butorokkal ellátott szobalakás. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése, szükség esetében a kántoriakban való segédkezés, esetleg az ismétő iskolások oktatása, melvért a kántortanítót illető tandíjból 62 koronát kap, állását hasonlóval tanév közben föl nem cserélheti. A kérvényben határozottan kifejezendő, hogy melyik állásra pályáznak. Mindketten kötelesek a pécseyházmegyei tanítóegyesületbe rendes tagokul belépni. Pályázati határidő *január 29.*, választás napja január 31. Okmányokkal felszerelt kérvények 45 fillér postabélyeg melléklettel *Beck Lajos* iskolaszéki egyházi elnöknek nyújtandók be, az állás február 1-én elfoglalandó. 56 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A tornagörgői (Abauj-Torna m.) kántortanítói állásra *január hó 31-re* pályázat hirdetetik. Jövedelme: A hitközségtől részben terményekben részben pedig készpénzben 510 kor. 52 fillér, államsegélyből 490 kor. Van két szobás jó lakása, konyha, kamra, istálló, sertésöl, pince, $\frac{1}{4}$ hold konykakerttel. Csak okleveles kántortanítók pályázhatnak. Posta helyben. *Paulik Béla* plébános, iskolaszéki elnök, kihez a kérvények intézendők. 62 1—1

Szepesi püspöki megye.

A krígi róm. kath. kántortanítói állomásra *február 1-ére* pályázat hirdetetik. Az állomás jövedelme kilátásba helyezett államsegéllyel 1000 kor. Pályázhatnak okleveles tanítók is. A pályázók felszerelt folyamódványokat az iskolaszék címére Szepesfőfalura küldjék be. *Iskolaszéki elnök.* 74 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Nemetújvár nagyközség (Vas m.) róm. kath. iskolájánál osztálytanítói állásra *január 25-ig* pályázat hirdetetik. Fizetés: 1000 kor., 20 kor. kertilletmény, 20 kor. papenz, butorozott szoba, ágyneműn kívül. Kötelessége kisebbeket és ismétő tanköteleseket tanítani, kántoriakban díjtalanul segédkezni. Tannelv magyar-német. Az állás azonnal elfoglalandó. Csak nőtlen férfitanítók pályázhatnak. Kérvények *Szűtányi Ferenc* pléb. iskolaszéki elnök címére küldendők. 63 1—2

A millei-i kántortanítói állásra pályázat nyitattik. Javadalmazás: I. Tanítói: két szobából álló lakás, konyha, kamra, istálló, pajta, konyhakert. Ingatlan $3\frac{1}{2}$ kat. hold rét és szántó évi jövedelme 80 kor. Tandíjkárpótás az államkormánytól 340 kor. Készpénz az iskolafentartóktól 690 kor. félévi részletekben. II. Kántori: iskoladíj 50 kor. Összes illetmény 1160 kor. díjvel szerint. Amennyiben a harangozásról való gondoskodást elvállalná, ezért külön 50 kor. díjazás jár s ezzel illetményösszege 1210 kor. Pályázati határidő *január 21.* Választás január 22. Sze-

mélyes megjelenők előnyben részesülnek. Millei, Zala megye, posta Nagylengyel, vasut Zalaegerszeg. *Grácz János* esperes-plébános. 51 1—1

Az **újhegyi** róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett III. tanítói állásra rendes lakás és 1000 kor. fizetéssel *január 21-iki* határidőre ezennel pályázatot hirdet. 75 1—1

A **pálfiszei** tanítói állásra pályázat nyitattik. Javadalmazás: az iskolafentartóktól 100 kor. államsegély 900 kor. Modern új iskola, lakás 2 szobával, konyhával, kamarával, tágas házi kerttel. Pályázati határidő *január 28.* Választás január 29. Millei, Zala megye, posta Nagylengyel *Grácz János* plébános. 78 1—1

Váci egyházmegye.

Csécse (Nógrád m.) községben megüresedett tanítói állásra pályázat hirdetetik. Jövedelme: a) államsegély 900 kor., b) a hitközségi iskolapénztárból évi 100 kor., c) lakbér és kertilletmény a törvény értelmében. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályokat tanítani, az ismétőöket tanítani, gyermekeket a templomba vezetni. A pályázat határideje *január 29.* Nők is pályázhatnak. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények az iskolaszékhez (róm. kath.) küldendők. 58 1—1

Szolnokon a róm. kath. kántori állás választás utján *január 25-én* töltetik be. Választók a képviselőtestület róm. kath. tagjai. Okleveles pályázók kellőleg felszerelt folyamódványokat alulírotttnál Január 23-ig nyújtják be. Pályázati feltételek a szolnoki plébániahivatalnál megteudhatók. Abony, *Esperesi hivatal.* 73 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Badacsonytomaj nagyközséghez tartozó **Kisörs** hegyközségben az ujonnan szervezett tanítói állásra pályázat hirdetetik. Jövedelme: államsegély 606 kor., hegyközségtől 100 kor. készpénz, 12 méter hasábtüzi felvágással 174 kor. értékben, mustkollektá 60 kor. értékben, 800 □ öl szőlőnek alkalmas belsőség, szép új lakás két szoba, folyosó, konyha, pincéskamra, istálló. Közvetlen vasúti állomás. A megválasztott tanító tartozik az ismétőöket tanítani, a közeli kápolnában fisharmonium kísérete mellett vasár- és ünnepnapokon délután kántori teendőket végezni, esetleg a btomaji tanító helyett stóladíj mellett úgy Kisörsön, mint Abrahamhegyben temetéseket végezni, a tanulókat a gyónáshoz a plébánia-templomba kísérni, valamint a körmenetek alkalmával is. A «Gondviselés» c. nyugdíjintézet tagja lenni s az állást 1911. évi február 1-én elfoglalni. A pályázat határideje *január 25.* délelőtt 10 óra. Személyes megjelenés előnyös. Csak férfitanító pályázhat. Badacsonytomaj, *Horváth József*, plébános. 72 1—1

A foksabadi-i róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdetetik. Jövedelme: hitközségtől 200 korona, államsegélyből 800 korona előleges havi részletekben. Kertpótlék 20 korona. Lakása: egy butorozatlan szoba, konyha és kamra. Kötelességei: az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése, növendékeinek templomba kísérése és az ottani felügyelet. Kötelessége továbbá a kántori teendők minden ágában segédkeznie s a kántort betege, avagy más elfoglaltságokor önállóan helyettesítenie. Személyes megjelenés előnyt nyújt. A megválasztott tartozik a «Gondviselés» című nyugdíjintézetnek tagjává lenni. A pályázók kérvényeiket *f. hó 23-ig*, amely napon a választás is megejtetik. Főt. *Zárjeczky Viktor*, plébános, iskolaszéki elnök úrhoz küldjék be. Megbizásból: *Csütörtök Vilmos*, kántori. 57 1—1

A taszári plébániához tartozó **kaposhomoki fiókközség**ben a kántortanítói állásra az iskolaszék pályázatot hirdet. Javadalma: háromszobás lakás és szükséges melléképületeken kívül a legújabb javadalmazási jegyzőkönyv szerint — különféle forrásokból — 2231 kor. Kötelessége mindennapi és ismétő tankötelesek oktatása, kántori teendők végzése, s a veszpréme egyházmegyei «Gondviselés» című alapba való belépés. Tannelv magyar, templomi ének magyar-német. Választás napján, *január 30-án* d. e. 10 órakor magyar-német próbaéneklés. Előzetes próbaköltve vannak. Kérvények a somogytaszári plébániahivatalhoz küldendők. 68 1—1

Nevelőnő kerestetik vidékre leánykához. Harmadik polgárit, kézimunkát, zongorát, francia nyelvet tanítson. Szerényigényűek tudakozódhatnak özv. *Botka Lászlóné*nál Budapesten I. Schwartzter Ferenc-u. 3. 53 1—1

Gör. kath. típik az 1911. évre. A magyaroké gör. katolikusok számára készült és kapható Szabó Ferenc nyomdájában Hajduböszörményben példányonként 20 fillérért. Tíz példányon felül bérmentes szállítás. A tiszta jövedelem 50 százaléka a munkácségházmegyei kántortanítók két árvaházára fog fordítani. 55 1—1

MÁRCIUS 15 megünneplésére rendkívül alkalmas, könnyen előadható, iskolai és ifjúsági egyfelvonásos színdarabok. 1. **Március 15.** 2. **A szabadság ünnepe.** 3. **Az öreg honvéd.** A három füzet postai szállítással 2 korona. Egy füzet 90 fillér. Küldi: **Pásztor József** Budapest, I. ker., Fehérvári-út 35., III. emelet 4. szám. 1446 8—10

MÁRIA SÉGY DEZŐ I. rész, 50 remek szép Mária-ének díszes orgona kísérettel 4 kor., II. rész (szintén 50 ének) 3 kor. Együtt a két füzet 6 kor. 48 csinos és dalamos előjáték 2 korona 40 fillér. 39 2—4
ZÁMBÓ KÁROLY rom. katolikus kántor **SZEGED.**

Szabó-tanoncnak
vidéki keresztény fiú felvétetik. ♦♦
MÁRIÁSSY ZOLTÁN Budapest,
VII. kerület, Rottenbiller-utca 5/b. III. 6. sz.

Ujdonság! Ujdonság!

♥ MEGJELENT ♥
a Szent-István-Társulatnál

ERDŐS RENÉE

Aranyveder

című műve, melyet az ismert
nevű író nő Rómában, a kato-
likus hitre való áttérése után írt.

Ára 4 korona.

Ujdonság! Ujdonság!

Aki még nem ismeri a HOROVITZ

ADOLF-nál Nagyszombatban megjelent

ÚJ RAJZFÜZETEKET,

a sikeres rajztanítás érdekében hozasson azonnal mutatványsorozatot. Természeti és használati tárgyak ábráiból fokozatos tanmenet szerint tervezte: **NAGY JÓZSEF.** 12 szám a 10 fillér, tanítóknak 7 fillér. Mutatványsorozat a hozzávaló vezérfonallal együtt (Népiskolai modern rajzoktatás, 50 fillér) 1-30 korona előleges beküldése mellett (bélyegekből is) bérmentve. 50 1—3

Elismert elsőrangú műrecek csak a **Zimmermann-féle** harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők közvetlen a monarchia vezér-képviselőitől:

HÖRL NÁNDOR
Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak
kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

Üzletek: Lipse, Szent-Pétervár,
Moszkva, Riga és London.



ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

RIEGER OTTÓ

hazánk legnagyobb orgonájának (a királyi orgonájának a koronázási templomban) alkotója, vilámos gépekkel berendezett és királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

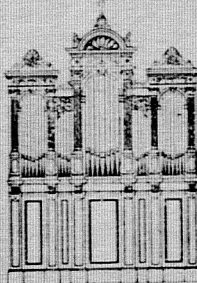
Cs. és királyi udvari szállító.

A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kiüntette. Kedvező fizetési feltételek mellett pneumatikai nemeshangú orgonákat szállít.

Mindenemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít.

Tervezeteket és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

64 1—52

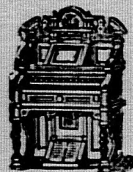


Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).



Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságú pontos orgona-méretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Tanároknak s lelkészeknek különös szíves figyelemmel. Arjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93

HARMONIUMOK.

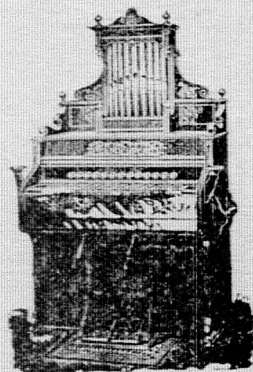
A gyönyörű hang, melyet a világnru és ismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. Pedálos harmoniumok orgona méreteketben. Ezen általánosan elismert remek műveket bocsát ki

STOWASSER JÁNOS csász. és királyi udvari szállító.

Első magy vill. erőre berend. hangszergyár
Budapest, II., Lánchid-utca 5. szám.

Gyár: Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára



Továbbá ajánlja saját gyárában készült elismert kiváló minőségű összes húros, vonós és fuvós hangszereit. Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató: általánosan elismert legjobb, soló hangszere általam konstruáltatott. Iskolával 35 firtól feifelé.

Hangfokozó gerenda, mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer.

— Biztos siker. —

Tanerőknek kedvezmény.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

Alapítási év: 1880.

Alapítási év: 1880.

Felül nem multható és legolcsóbb tisztája a világnak!

Általános Gallus-tintapor.

Rögtön elkészíthető a legkitűnőbb minőségű bogártékete vagy színes író és másoló-tinta.

KÜLÖNLEGESSÉG: iskolafinta.

1 kilogramostól 5-ig terjedő bödönökben, ára kgkint 4 korona. — 1 kg. 20—25 liter kitűnő tintát ad. 1 liter kész tinta előállítás költsége 16—20 fillér.

Mindenmü felvilágosítással szolgáló jegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. A megrendelések lebonyolítása az üzletmenet egyszerűsítése végett utánvétellel történnek. Magyar levelezés.

Köpl-féle tinta-preparátumok gyára
W. LAMPEL, BÖHM.-LEIPA.

1071 9—10

RIGLER JÓZSEF EDE

□ PAPIRNEMÜGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG □



BUDAPEST
VI, RÓZSA-UTCA 55.

Chromolitografiai műintézet és könyvnyomda készít: részvényeket, csekk, pénztárjegyeket, takarékpénztári betétkönyvecskéket, plakátokat művészi kivitelben. □

Vonalzó-intézet és üzleti könyvek gyárában kitűnő anyagból lapon nyiló üzleti könyvek, másoló- és jegyzet-könyvek. □

Iskolai felszerelések, u. m.: irkák, gyakorlatok, rajzfüzetek, rajztömbök, vázla könyvek stb. készülnek.

Levélboríték- és levélpapir-osztályban állandóan diszes levélpapir- és boríték-különlegességek csinos dobozokban, eljegyzési és névjegykártyák készülnek.

„Adria“-szárzlemezek, fényképészeti kartonok és felszerelések. □

Gizella-Telepi fanemügyár modern iroda-berendezések, iskolai és mérnöki rajz- és írószerek lerakata.